

Prof. JEFFREY D. SACHS

Savaş, politikanın değil **politik başarısızlığın** devamıdır

I. Dünya Savaşı'nın başladığı tarihin 100. yıl dönümüne geldik ve kendimizi kademeli şiddet, ikiyüzlülük ve tam da 1914'te dünyayı felakete götüren cinsten kinizmle (kuşkuculuk) sarmalanmış halde bulduk. Ve o tarihte işin içinde olan dünya bölgeleri yine sahnede. **Endüstri çağında savaş trajedidir, felakettir ve yıkımdır, hiçbir politik sorunu çözmez.**

Jeffrey D. Sachs Columbia Üniversitesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma Profesörü, Sağlık Politikası ve Yönetimi Profesörü ve Dünya Enstitüsü Direktörüdür. Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne Milenyum Kalkınma Hedefleri konusunda Özel Danışmanlık yapmaktadır.

Karl Marx'ın tarihin "önce trajedi, sonra fars olarak" tekerrür ettiğine dair meşhur sözünü anımsatalım, ancak bugün çevremize bakınca, trajedinin ardından başka trajedilerin gelip gelmeyeceğini merak etmekten kendimizi alamıyoruz. I. Dünya Savaşı'nın başladığı tarihin 100. yıl dönümüne geldik ve kendimizi kademeli şiddet, ikiyüzlülük ve tam da 1914'te dünyayı felakete götüren cinsten kinizmle (kuşkuculuk) sarmalanmış halde bulduk. Ve o tarihte işin içinde olan dünya bölgeleri yine sahnede.

I. Dünya Savaşı, sosyal ve politik meselelerin Orta Avrupa'da oluşturduğu baskının askeri yöntemlerle çözülebileceği inancına dayanan bir zihniyetle başladı. Bir yüzyıl önce, Alman askeri kuramcısı Carl von Clausewitz savaşın "siyasi ilişkinin başka araçlarla yürütülen bir devamı" olduğunu yazmıştı. 1914 yılında yeterince siyasetçi bu fikre katılıyordu. Ancak I. Dünya Savaşı Clausewitz'i modern zamanlar için acı biçimde haksız çıkardı. Endüstri çağında savaş trajedidir, felakettir ve yıkımdır, hiçbir politik sorunu çözmez. Savaş, politikanın değil politik başarısızlığın bir devamıdır.

I. Dünya Savaşı dört imparatorluk rejimini sonlandırdı: Prusya (Hohenzollern) Hanedanlığı, Rus (Romanov) Hanedanlığı, Osmanlı (Türk) Hanedanlığı ve Avusturya-Macaristan (Habsburg) Hanedanlığı. Savaş sadece milyonlarca kişinin ölümüne yol açmakla kalmadı, ayrıca geride devrim, devletin iflası, himayecilik ve mali çöküntüden oluşan, Hitler'in doğuşuna, II. Dünya Savaşı'na ve Soğuk Savaşa zemin hazırlayan bir miras bıraktı.

BUGÜN HÂLÂ YALPALIYORUZ

Bir zamanlar çok etnik gruplu, çok devletli ve çok dinli Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları dâhilinde olan bölge bugün yine Libya'dan Filistin-İsrail'e, Suriye ile Irak'a uzanan çatışma ve savaşla çevrelenmiş halde. Bosna Hersek'in etkili bir merkezi hükümet kuramadığı, Sırbistan'ın 1999 yılındaki NATO bombardımanıyla ve kendisinin sert muhalefeti üzerine Kosova'nın 2008 yılındaki tartışmalı bağımsızlığıyla derinden sarsıldığı Balkanlar hâlâ kasvetli ve politik olarak bölünmüş durumda.

1991 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin çöküşüne verilmiş bir tür gecikmeli tepki olarak, Rusya'nın Ukrayna'ya saldırdığı ve Gürcistan'da, Moldova'da ve başka yerlerde şiddetin patlak vermeye devam ettiği eski Rusya İmparatorluğu da giderek büyüyen bir karmaşa içinde. Doğu Asya'da, geçen yüzyılın yankıları olan Çin ve Japonya arasındaki gerilim de giderek büyüyen bir tehlike oluşturuyor.

Tıpkı yüzyıl önce olduğu gibi, kibirli ve cahil liderler gerilimlere öncelikli olarak yol açan altta yatan politik, ekonomik, sosyal ya da ekolojik faktörleri çözmek için net bir amacı veya gerçekçi umutları olmayan bir savaşa sürüklüyor. Çoğu hükümetin yaklaşımı önce vurup sonra düşünmek.

ABD'yi ele alalım. ABD'nin temel stratejisi, petrole erişimini tehdit edebilecek, radikal İslamcıların yuvalanabileceği veya ABD'nin menfaatleri için başka biçimde sorun yaratan (örneğin Somali sahili açıklarında korsanlık) her yere birliklerini, insansız uçaklarını veya bombacılarını göndermek oluyor. Bu nedenle ABD birlikleri, CIA, insansız uçak mermileri veya ABD destekli ordular Batı Afrika'da Sahel'den, Libya'ya, Somali'ye, Yemen'e, Suriye'ye, Irak'a, Afganistan'a ve ötesine uzanan bir bölgede savaşıyor.

Bu askeri faaliyetin tamamı yüz binlerce hayata ve trilyonlarca dolara mal oluyor. Sonuçta altta yatan tek bir sorunun çözülmesi yerine

Dünyanın vatandaşları olarak, şimdiki görevimiz diplomasi aracılığıyla barışı talep etmek ve küresel, bölgesel ve ulusal inisiyatiflerle yoksulluk, hastalık ve çevresel bozulma gibi dertleri çözmek. **İnsanlık tarihinin en büyük felaketlerinden birinin 100. yıldönümünde,** trajedinin ardından fars ya da başka trajediler değil, işbirliğinin ve itidalin zaferi gelsin.

kaos büyüyor ve giderek genişleyen bir savaş tehdidine dönüşüyor.

Rusya da kendi içinde aynı durumda. Rusya bir süreliğine, uluslararası hukuka dayanarak ABD'nin ve NATO'nun Kosova, Irak, Suriye ve Libya'da uluslararası hukuku ihlal ettiğinden haklı olarak şikâyet etti. Sonra Başkan Vladimir Putin, Ukrayna'nın Avrupa'nın kucağına düşmek üzere olduğundan korkarak bu ülkeyi hedef aldı. Aniden, uluslararası hukuka uygunluk konusunda sessiz kaldı. Onun hükümeti Kırım'ı yasadışı yollardan aldı. Doğu Ukrayna'da, vekiller aracılığıyla ve göründüğü kadarıyla Rus kuvvetlerinin doğrudan görevlendirilmesi yoluyla, giderek daha gaddarlaşan bir gerilla savaşı yürütüyor.

Bu bağlamda, Malezya Havayolları'nın 17 numaralı uçuşu sadece gaddarlığı açısından değil, aynı zamanda çılgına dönmüş bir dünyadan haber veriyor olmasıyla da korkutucu. Bu yazının kaleme alındığı sırada, doğu Ukrayna'daki Rusya destekli isyancılar en olası zanlılar olmakla beraber, füzeyi kimin hedeflediği ve ateşlediği henüz belli değil. Ancak kesin olan bir şey varsa o da Putin'in Ukrayna'daki savaşıyla salıverilen şiddet yüzlerce masumun hayatına mal oldu ve dünyayı felakete bir adım daha yaklaştırdı.

DÜNYA VATANDAŞLARININ GÖREVİ

Bugünün büyük güçleri arasında hiç kahraman yok. Kinizm (kuşkuculuk) her tarafta hüküm sürüyor. ABD, Birleşmiş Milletler'in (BM) onayı olmadan kuvvete başvurarak uluslararası hukuku etkin biçimde ihlal ediyor. Egemen ülkelerin onayını almadan buralara insansız uçaklar ve gizli kuvvetler gönderiyor. Dost düşman ayırmadan acımasızca casusluk yapıyor.

Rusya da aynısını yaparak, Ukrayna'da, Gürcistan'da ve diğer komşularda ölüme yol açtı. Bütün bunlarda değişmeyen tek şey şiddete kolayca başvurulabilmesi ve kaçınılmaz olarak buna eşlik eden yalanlar.

Bugün ile 1914'ün dünyası arasında başlıca dört fark var. Öncelikle, o zamandan bu zamana

iki yıkıcı savaş, bir Büyük Buhran ve bir Soğuk Savaş atlattık. Organize toplu şiddetin aptalca ve faydasız olmasıyla ilgili bir iki şey öğrenme fırsatımız oldu. İkincisi, bu nükleer çağda bir sonraki küresel savaşın dünyanın sonunu getireceği kesin.

Üçüncü büyük fark da, bugün mükemmel teknolojilerimizle, yoksulluk, açlık, yer değiştirme ve çevrenin bozulması gibi çok sayıda tehlikeli çakmak taşı oluşturan sorunları çözmek için elimizde her tür fırsatın olması.

Son olarak, eğer uygulamayı tercih edersek uluslararası hukukumuz var. 100 yıl önce Avrupa ve Asya'daki savaşçılar politikanın devamının savaş yerine diplomasiyle sağlandığı ortamlar olan BM Güvenlik Konseyi'ne ve BM Genel Meclisi'ne başvuramıyordu. Oysa şimdi küresel savaşın asla tekrar etmemesini temin etmek için kurulmuş olan küresel bir kurum aracılığıyla başarıyı tesis etmek gibi bir imkânımız var.

Dünyanın vatandaşları olarak, şimdiki görevimiz diplomasi aracılığıyla barışı talep etmek ve küresel, bölgesel ve ulusal inisiyatiflerle yoksulluk, hastalık ve çevresel bozulma gibi dertleri çözmek. İnsanlık tarihinin en büyük felaketlerinden birinin 100. yıldönümünde, trajedinin ardından fars ya da başka trajediler değil, işbirliğinin ve itidalin zaferi gelsin.

Telif Hakkı: *Project Syndicate, 2014.*
www.project-syndicate.org